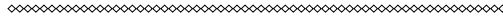

LIBRI GEDANENSES XXXIX, 2022

MARIA BABNIS (1943-2022)

Maria Babnis urodziła się 8 marca 1943 roku w Wilnie. Wraz z rodzicami, rzemieślnikiem Jerzym Babnisem i zajmującą się domem Weroniką z domu Mrozowską, oraz pięciorgiem rodzeństwa przybyła na stałe do Gdańska w 1946 roku.

Podczas studiów w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku, podjętych w 1961 roku, wyróżniła się zdolnościami i pracowitością – przez kilka lat otrzymywała stypendium naukowe. W 1966 roku uzyskała stopień magistra historii na podstawie pracy *Działalność publicystyczna Ludwika Królikowskiego na emigracji (1839-1846)*, napisanej pod kierunkiem dr. Witolda Łukaszewicza. Zatrudniona od października 1966 do marca 1975 roku w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej osiągnęła tam stanowisko starszego bibliotekarza, pracując początkowo w Dziale Czasopism, a od 1973 roku prowadząc Dział Wymiany Wydawnictw. W tym czasie potwierdziła swoje bibliograficzne umiejętności, redagując z Heleną Rataj dwa tomy *Bibliografii publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku* za rok 1971 i 1972 (Gdańsk 1974 i 1975). W 1974 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych, nadany uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego na podstawie rozprawy *Działalność leczniczo-profilaktyczna Kas Chorych w Wielkopolsce i na Pomorzu w latach 1920-1928*, napisanej pod kierunkiem prof. Romana Wapińskiego. Właśnie pragnienie kontynuowania pracy naukowej zdecydowało o zmianie miejsca zatrudnienia.

1 kwietnia 1975 roku dr Maria Babnis podjęła pracę w Bibliotece Gdańskiej PAN jako bibliograf w Dziale Informacyjno-Dokumentacyjnym, z zadaniem przygotowania *Bibliografii polskiego piśmiennictwa morskiego 1945-1975* (druki zwarte, Gdańsk 1981). Wraz z Janem Kazimierzem Sawickim zredagowała ponadto dwa pierwsze tomy *Polskiej Bibliografii Morskiej 1919-1991* (tom 1: *Żegluga*, cz. 1: Druki zwarte, Gdynia 1992 i tom 4: *Polityka morska*, cz. 1: Druki zwarte, Gdynia 1995). Pozyskaną wówczas wiedzę wykorzystwała przy tworzeniu *Kroniki Polskiej Marynarki Wojennej (1918-1947)* w dziele: *Kadry Morskie Rzeczypospolitej*, tom 2: *Polska Marynarka Wojenna*, cz. 1: *Korpus oficerów 1918-1947*, red. J.K. Sawicki (Gdynia 1996, s. 1-129).

Wyróżniającej się własnymi metodami pracy starszej kustosz powierzono w 1984 roku kierownictwo nowego oddziału Biblioteki – Sekcji, a od 1993 roku Działu

Dokumentacji Druków XIX i XX wieku. Wysokie kwalifikacje zawodowe zostały docenione zwolnieniem z państwowego egzaminu i przyznaniem prawa do zajmowania stanowiska bibliotekarza dyplomowanego w 1989 roku. W tym samym czasie była dodatkowo zatrudniona w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego w roku akademickim 1988/89 i 1989/90. Wcześniej niezwykłym doświadczeniem zawodowym stał się dla niej roczny zaoczny kurs w Instytucie Podwyższania Kwalifikacji Pracowników Informacji ZSRR, w specjalności „Organizacja, ekonomika i planowanie naukowo-informacyjnej działalności”, zakończony pomyślnie zdaniem egzaminem końcowym w Moskwie w 1978 roku.

Konsekwencją doskonałego poznania przez Marię Babnis zasobów Biblioteki Gdańskiej z epoki rozbiorów było nie tylko utworzenie kartotek do ówczesnych dziejów kultury, nauki i oświaty w Gdańsku, ale także powstanie wielu publikacji; do najważniejszych należą: *Książka polska w Gdańsku w okresie zaboru pruskiego 1793-1919* (Wrocław 1989) i *O ważności języka polskiego. Szkice z dziejów języka polskiego w Gdańsku* (Gdańsk 1991). Później dołączyły do nich *Hymnu polskiego obraz własny* (Gdańsk 1999) i *Polska nad Sekwaną albo Powstanie Styczniowe w oczach Francuzów* (Gdańsk 2003) oraz symboliczny powrót do stron rodzinnych – *Nad Wilią i Wilejką. Szkice wileńskie z lat 1791-1825* (Gdańsk-Pelplin 2011). Była także autorką artykułów naukowych w czasopismach „Rocznik Gdański” i „Libri Gedanenses” oraz przystępnych tekstów prasowych, np. w „Dzienniku Bałtyckim”. Ogółem pozostawiła po sobie około 200 publikacji z zakresu historii Polski XIX wieku, dziejów szeroko pojętej kultury Gdańska (ze szczególnym uwzględnieniem dziewiętnastego stulecia) oraz specjalistycznych zagadnień bibliologii i bibliografii.

Działalności naukowej i informacyjnej towarzyszyła praktyka edytorska – opracowywanie i redagowanie wielu publikacji. Pełniła funkcję naczelnego redaktora „Libri Gedanenses”, rocznika Biblioteki Gdańskiej PAN, od tomu 17/18 (2001) do tomu 29/30 (2013). Ponadto należała do komitetu redakcyjnego wspomnianego czasopisma od 1993 roku oraz periodyku „D’Oriana. Awiza Biblioteczne” w latach 1994-2000. Nie sposób wymienić wszystkich przygotowanych przez nią druków zwartych. Zredagowała, wraz z Zbigniewem Nowakiem, dwie edycje przewodnika: *Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk. Dzieje i zbiory* (Wrocław 1986) i *Bibliotheca Senatus Gedanensis 1596-1996. Dzieje i zbiory* (Gdańsk 1998). Opracowała wydania dwóch źródeł historycznych: *Zaproszenie do odwiedzenia Biblioteki Samuela Schelwiga* (Gdańsk 1986, 1990) i *Gdy na fokwark jadą, albo Wyborny zbiorek rozmówek Mikołaja Volckmara* (Gdańsk 1999, 2000). Współpracowała z różnymi autorami przy przygotowywaniu dzieł zbiorowych, w tym z Jerzym Kuklińskim, Zbigniewem Nowakiem i Janem Kazimierzem Sawickim nad monumentalnym albumem *Dyament w Koronie* (Gdańsk-Gdynia 1997), którego była pomysłodawcą, oraz ks. Zygmuntem Iwickim nad książką *Konwent oliwski (1186-1831). Leksykon biograficzny i nie tylko...* (Gdańsk-Pelplin 2010).

Wiele czasu poświęcała na działalność popularyzatorską, przede wszystkim poprzez wystawy historyczne, których przygotowała ponad 25 – nie tylko w Bibliotece Gdańskiej. Za najważniejsze ze swoich ekspozycji uważała: *Jan III Sobieski w Gdań-*

.....
sku, Xiążę poetów, czyli wierszopisów polskich [Jan Kochanowski], Gdańsk w literaturze i grafice XVI-XVIII wieku, Witkacy [Stanisław Ignacy Witkiewicz], Witaj jutrzeńko swobody, Kaszubi. Dzieje i kultura, Zmierzch emporium, Powstań Polsko, Cena wolności, Od cudu nad Wisłą do Katynia, Książka polska w Wilnie w czasach zaboru rosyjskiego i U źródeł teatru gdańskiego.

Maria Babnis przeszła na emeryturę 1 stycznia 2008 roku, jednak przez dwa lata nadal pracowała na części etatu, a następnie wykonywała prace zleczone w Bibliotece Gdańskiej do 2013 roku. Zmarła 25 lutego 2022 roku, została pochowana na Cmentarzu Łostowickim w Gdańsku.

ALEKSANDER BALIŃSKI